

Blokboek Differentiatie Onderwijs

Huisartsopleiding
2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Opzet en doelstellingen.....	3
3. Inhoud.....	4
4. Begeleiding en evaluaties.....	6
5. Praktische informatie.....	9
6. Bijlagen.....	10

1. Inleiding

Deze syllabus is een leidraad voor aios die de differentiatie onderwijs gaan doen. Deze differentiatie geeft je de mogelijkheid om tijdens je opleiding tot huisarts je te ontwikkelen op het gebied van het maken en geven van medisch onderwijs.

Verantwoordelijke docenten:

Huisartsopleiding UCM locatie Zeist:

- Petra Blommendaal (coördinator differentiaties): selectie van aios
- Eliene Mackintosh (coördinator differentiatie onderwijs): introductie voor de aios en begeleiding op de huisartsopleiding tijdens het laatste opleidingsjaar
- Laurent Niessen (coördinator differentiatie onderwijs): introductie voor de aios en begeleiding op de huisartsopleiding tijdens het laatste opleidingsjaar

Basiscurriculum UMC:

- Saskia Mol (coördinator differentiatie onderwijs): coördinatie in het basiscurriculum

Veel succes en plezier!

2. Opzet en doelstellingen

2.1 Opzet van de differentiatie onderwijs

In samenspraak met de docenten van het basiscurriculum, huisartsopleiding en differentiatie-aios zal er een programma worden samengesteld, waarin het maken, geven van onderwijs, het toetsen en beoordelen van studenten aan de orde komen. De invulling is afhankelijk van welke mogelijkheden er zijn in beide curricula en wat de wensen en leerdoelen van de aios zijn. De aios besteedt circa 120 uur aan deze verdieping van onderwijs. Globaal gezien is er een verdeling van ca 60 uur voor de landelijke terugkomdagen (incl. voorbereiding) en ca 60u voor geven/ontwikkelen van onderwijs in de basisopleiding of op de huisartsopleiding. Naast de landelijke terugkomdagen, zullen er ongeveer 8 volledige dagen of 16 halve dagen worden besteed aan het geven/ontwikkelen van onderwijs, dat deels ook thuis/zelf te plannen momenten kan plaatsvinden (denk bijvoorbeeld aan het voorbereiden van onderwijs).

2.2 Doelstellingen

De aios maakt een persoonlijk leerplan, waarbij de docent en aios oog houden voor de onderstaande eindtermen c.q. competenties van het curriculum (*Bijlage 1*).

2.3 Eindtermen/competenties

Kennis en wetenschap

Dit competentiegebied omvat het verwerven, toepassen en overdragen van wetenschappelijke kennis en van gemeenschappelijke en gesystematiseerde ervaringskennis. De principes van Evidence Based Medicine (EBM) vormen hierbij de kern. De huisarts: bevordert de deskundigheid van studenten, aios, collegae en andere zorgverleners en draagt kennis aan in uiteenlopende leersituaties.

Maken en geven van onderwijs

Algemene eindterm: De aios is in staat onderwijs voor collega's (in opleiding) te maken en onderwijs aan collega's (in opleiding) te geven.

Specifieke eindtermen:

Kennis

De aios is in staat te benoemen:

- De uitgangspunten en opbouw van een onderwijsprogramma
- De verschillende onderwijsmethoden in relatie tot de onderwijsdoelen, en hun voor- en nadelen
- De belangrijkste didactische rollen in de uitvoering van groepsonderwijs (kennis overdragen, voorzitten, consulentschap, proces bewaken, enthousiasmeren, samenvatten, feedback geven, beoordelen, evalueren)
- De wijze van zoeken en selecteren van relevante literatuur t.b.v. het onderwijsprogramma

Vaardigheden

De aios is in staat:

- Het aanvangsniveau van cursisten te bepalen of in te schatten
- Een onderwijsprogramma te schrijven conform de eisen (afbakening van het thema, onderwijsdoelstellingen, onderwijsvormen, literatuur, docentaanwijzingen, groepsgrootte, tijdschema)
- Het onderwijs te plannen en uit te (doen) voeren conform het programma
- De didactische rol(len) uit te voeren die bij het programma passen
- Audiovisueel materiaal op zodanige wijze te gebruiken dat het onderwijs ondersteunt
- Zo nodig op individueel niveau aanwijzingen, feedback en beoordeling te geven

- Evaluatiegegevens te verwerken in het programma

3. Inhoud

3.1 Didactische trainingen

Verplichte trainingen

Gedurende de differentiatie onderwijs zijn er ook landelijke terugkomdagen georganiseerd, voor de aios van alle instituten. Het betreft 8 dagen op de Schola Medica in Utrecht, waarop er verschillende onderwerpen aan bod komen zoals; hoe leren mensen? Hoe kun je onderwijs zo inrichten dat mensen het beste leren? Hoe kun je groepen studenten begeleiden? Hoe maak je een onderwijsprogramma? Je leert om binnen verschillende (onderwijs)contexten, onderwijs te ontwerpen, uit te voeren en te evalueren. De vaardigheden die je verder ontwikkelt, komen niet alleen van pas in het onderwijs, maar ook in je eigen huisartspraktijk.

De terugkomdagen starten tweemaal per jaar, in september en in maart en worden gegeven in een periode van negen maanden.

3.2 Onderwijs geven

3.2.1. Basiscurriculum

Onderwijs geven in het basiscurriculum kan op verschillende manieren, afhankelijk van je interesses en de mogelijkheden op het moment.

- Klinisch Lijn Onderwijs (KLO) jaar 1
KLO; hierin wordt elke keer een tevoren opgegeven huisartsgeneeskundige casus behandeld; vindt 9 keer plaats van december tot juni:
Mogelijkheden:
 - Lesgeven KLO: De les duurt 2 uur, eerste keer 1 uur introductieles
 - KLO toets nakijken
 - Toetsvragen maken voor KLO of casus herzien, afhankelijk van leerdoelen
 - Per bijeenkomst wordt gerekend op 4,5u (voorbereiding, lesgeven)
- Cursus “Luchtwegaandoeningen: wat doet de huisarts ermee?”
Dit is een keuzecursus voor 2^e jaars studenten. Periode eind april/mei, inhoud: werkgroepen geven en verslagen nakijken.
- Blok GROEN
Dit onderwijs vindt plaats op verschillende dagen van de week. De AIOS geeft verschillende keren hetzelfde onderwerp verspreid over een jaar.
 - Werkcollege (medische vakken)
 - Werkgroepen begeleiden (medische vakken)
 - Toetsvragen maken
- Blok Stofwisseling december/januari
 - Werkgroepen geven, 5 weken 1x/week, op donderdag meestal
 - Werkcolleges geven (op dinsdag)
 - Het rode oog. Onderwijsvorm: frontaal middels casus en dia's; aantal studenten als werkgroep.

Voor meer informatie S.S.L.Mol@umcutrecht.nl

3.2.2. Huisartsopleiding

Afhankelijk van de planning van het curriculum kan de aios onderwijs voor de eerste of tweedejaars aios, eventueel ook de derde jaars, verzorgen. De planning hiervan gaat in overleg met de coördinator differentiatie onderwijs en de groepsbegeleiders.

Vaardigheden onderwijs

Aan eerstejaars aios: introductie in eerste twee weken van maart en september. Of vaardigheden 'on demand' (afhankelijk van de planning).

Terugkomdag onderwijs geven in een eerstejaars groep

De groepsbegeleider kan hierbij aanwezig zijn als observator, of het onderwijs kan gegeven worden bij afwezigheid van docenten (bijvoorbeeld tijdens DKB-dagen van staf of wanneer docenten evaluatiegesprekken voeren met aios).

Modules in het derde jaar (keuzeonderwerpen)

Optioneel, afhankelijk van specifieke voorkennis, interesse en mogelijkheden op dat moment.

Voor meer informatie onderwijsdifferentiatie@huisartsopleidingutrecht.nl

3.3 Verdieping

3.3.1 Basiscurriculum

- A. Toetsing
 - Utrechtse Voortgangstoets (UVT) 3x/jaar, nakijken van een toets door aios
 - Toetsvragen maken en toetsvragen becommentariëren (UVT, KLO)
- B. Onderzoek doen naar aspecten binnen het onderwijs

Voor meer informatie: S.S.L.Mol@umcutrecht.nl

3.3.2 Huisartsopleiding

- A. Onderzoek van onderwijs
- B. Ontwikkelen van onderwijs
 - Ontwikkelen van een nieuw onderwijsprogramma bijvoorbeeld bij het uitkomen van een nieuwe NHG Standaard. (Bijlage 9)
 - Actualiseren van een bestaand onderwijsprogramma
 - E-learning modules voor zelfstudie in de elektronische leeromgeving
 - Toetsing

Afhankelijk van de keuze zal er theoretisch onderwijs worden gegeven en begeleiding worden gerealiseerd. Bijvoorbeeld: een introductie over het schrijven van onderwijs voor diegene die onderwijs willen ontwikkelen. (o.a. leerstijlen Kolb, Vermunt, variatie in didactische werkvormen, bouwplannen).

Voor meer informatie onderwijsdifferentiatie@huisartsopleidingutrecht.nl

4. Begeleiding en evaluaties

4.1 Planningsgesprek (na aanmelding en bij aanvang 3^e jaar)

Aanwezig: aios en coördinator van de differentiatie onderwijs (E. Mackintosh). Er wordt indien er onderwijs in het basiscurriculum zal worden gegeven, ook een gesprek gepland met de coördinator van het basiscurriculum (S. Mol). De aios stelt voor het eerste gesprek persoonlijke leerdoelen op (*Bijlage 1*). Er wordt besproken wat wordt verwacht van de aios en de coördinator en wat de leerdoelen zijn. Het rooster wordt bekeken en een planning besproken. Per mail wordt vervolgens een definitieve invulling gegeven aan de leerdoelen en het rooster door de aios (*Bijlage 2 en Bijlage 3*).

4.2 Portfolio

Je houdt een portfolio bij waarin verschillende stukken verzameld worden. Grotendeels komt dit overeen met het portfolio dat je voor de landelijke terugkomdagen maakt. Op een aantal punten wijken de eisen voor Utrecht af; deze afwijkingen worden hieronder in de lijst met landelijke eisen *cursief* aangegeven.

1. Onderwijs Curriculum Vitae

Persoonlijke gegevens en informatie over je opleidingen, cursussen en ervaring op gebied van onderwijs (in de breedste zin van het woord). *Motivatatie om onderwijs te geven.*

2. Reflectie op competenties/eindtermen:

- a. Aan het begin van de opleiding: Beschrijf van alle vier de competentiegebieden in hoeverre je competent bent en waar je dat op baseert
- b. Kies een aantal competentiegebieden waarop je je wilt ontwikkelen en beschrijf je leerdoelen op deze gebieden. Beschrijf de leerdoelen concreet en zo dat ze haalbaar zijn.
- c. Aan het eind van de differentiatie: beschrijf opnieuw in hoeverre je competent bent op de gekozen gebieden en onderbouw dit met 'bewijsstukken'.

3. Observaties en feedback:

Tijdens je differentiatie laat je je observeren en verzamel je feedback van verschillende bronnen.

Neem minimaal de volgende 'bewijsstukken' in je portfolio op:

Feedback:

- Van een onderwijskundige die een les van je geobserveerd heeft
- Van een peer op een les/college (aios, bij voorkeur iemand die ook de differentiatie onderwijs volgt)
- Van een (huisarts)docent op inhoudelijk onderwijs dat je hebt verzorgd

Kanttekening Utrecht: in plaats van één van bovenstaande kan de AIOS zelf een docent observeren

- Evaluatie van de aios door twee verschillende onderwijsgroepen
- Zelfbeoordeling van twee verschillende onderwijsgroepen

Toevoeging Utrecht: wij hechten veel waarde aan de zelfreflectie/zelfbeoordeling en vragen daarom om van elke les die je geeft een kort reflectieverslag te maken (zie format in Bijlage 4).

A. Toelichting 3. Observaties en feedback

Observatieformulieren staan in Bijlage 5.

De aios wordt geobserveerd door de docent van huisartsgeneeskunde die verantwoordelijk is voor het betreffende onderwijsonderdeel (dus docent KLO, Acute geneeskunde of ander programma) met een gestructureerd observatieformulier (Bijlage 6). Dit gaat bijvoorbeeld over voorbereiding en organisatie van het onderwijs. De aios observeert ook zelf de docent, en geeft hem of haar feedback.

B. Weerslag van eventuele verdieping: gemaakte toetsvragen, verslagen van een literatuuronderzoek afhankelijk van de gestelde leerdoelen.

4. **Lesopzet** waarin verschillende elementen van onderwijsontwerp in samenhang met elkaar beschreven worden
5. **Individuele begeleiding**: beschrijving van individuele begeleiding waaruit blijkt dat je de eindtermen behaald hebt.
6. *Optioneel, afhankelijk van leerdoelen*: Een kritische beschouwing van een **toets of beoordeling** waaruit blijkt dat je de theorie over toetsen/beoordelen hebt eigen gemaakt. Liefst een toets/beoordeling die je zelf hebt afgenomen/opgesteld.
7. Professioneel gedrag: feedback van mensen met wie je tijdens je stage samengewerkt hebt, waaruit blijkt dat je de eindtermen binnen dit terrein behaald hebt
8. Portfoliobeoordeling: feedback van je lokale begeleider op je portfolio, *en van de begeleider van het landelijke programma*

4.3 Eerste evaluatie

Na 1 maand is er telefonisch contact tussen de begeleider bij het basiscurriculum en de AIOS om te kijken of een en ander volgens plan loopt.

4.4 Reflectiebijeenkomsten

Bij de huisartsopleiding is het mogelijk om met de groep van onderwijsontwikkelaars een nieuw ontwikkeld onderwijsprogramma te bespreken.

4.5 Tussenbeoordeling

In de tussenbeoordeling wordt gekeken in welke mate leerdoelen behaald zijn en besproken welke leerdoelen open staan en hoe deze in te vullen. De AIOS maakt hiervan een verslag en voegt dit in de portfolio.

4.6 Eindgesprek

Aan het einde van de differentiatie is er met iedere coördinator (huisartsopleiding en basiscurriculum) een eindgesprek.

De bronnen voor de docenten om de aios te beoordelen zijn de portfolio, tussenbeoordeling, eindgesprek en eventuele coaching onderweg d.m.v. reflectiegesprekken.

4.7 Eindbeoordeling

De coördinator differentiatie van of het basiscurriculum of van de huisartsopleiding bekijkt of de verplichte onderdelen doorlopen zijn, en in welke mate de verplichte en de optionele leerdoelen behaald zijn.

Checklist van punten ter evaluatie

- A. Didactische vaardigheden.
- B. Het om kunnen gaan met feedback.
- C. Het inpassen van nieuw gedrag.
- D. Medisch inhoudelijke voorbereiding/kennis.
- E. Kwaliteit van de verslagen
- F. Opdracht onderwijskundige theoretische kennis aan hand van literatuur: artikel twelwe tips van Kusurkar op eigen onderwijs toepassen (indien van toepassing). Bijlage 8.
- G. Vaardigheden ten aanzien van de gekozen verdieping (indien van toepassing).
- H. Professionaliteit (fatsoen, respect, adequaat scheiden privé werk, tijdig hulp inroepen, zelfstandigheid, et cetera).

4.8 Certificaat

Het certificaat dat is afgegeven door de Landelijke opleiding wordt door het UMC-Utrecht pas uitgereikt als ook het praktische deel van differentiatie en de beoordeling op het UMC-U voltooid is. In de praktijk is dit ten tijde van de buluitreiking.

Bijlagen

1. Begindocument.....	11
2. Definitieve planning.....	13
3. Reflectieverslag.....	16
4. Samenvatting stappenplan onderwijsontwikkeling Huisartsopleiding Utrecht.....	31

6 Bijlagen

Bijlage 1

Begindocument

<p>Naam :</p> <p>Adres:</p> <p>Telefoonnummer:</p> <p>Email:</p>
<p>Periode differentiatie:</p> <p>Opleidingspraktijk:</p> <p>Huisartsopleider:</p> <p>Terugkomdag: dinsdag / donderdag</p> <p>Groepsbegeleiders:</p>
<p>Motivatie voor deelname aan de differentiatie onderwijs:</p>
<p>Leerdoelen:</p> <ol style="list-style-type: none">1.2.3.4.

Weekindeling	Activiteit
Maandag	Ochtend: Middag:
Dinsdag	Ochtend: Middag:
Woensdag	Ochtend: Middag:
Donderdag	Ochtend: Middag:
Vrijdag	Ochtend: Middag:

Bijlage 2

Definitieve planning

Naam: Telefoonnummer: Email: Periode differentiatie:
Leerdoelen: 1. 2. 3. 4.

Periode / datum	Activiteit	Onderwerp	Uren per activiteit	Aantal keren	Totaal aantal uren
TOTAAL	x	x			

Aantal uren Huisartsopleiding: uur

TOTAAL uur

Te voldoen 120 uur

Nog op te vullen uur

Bijlage 3

Reflectieverslag per bijeenkomst

De aios maakt van elke bijeenkomst een verslag bestaande uit:

- Observaties of opvallende gebeurtenissen tijdens de bijeenkomst;
- Beschrijving van het gedrag van een student (facultatief);
- Indien van toepassing: beschrijving van een met de studenten gehouden evaluatie (resultaten en proces);
- Vragen aan begeleider naar aanleiding van de bijeenkomst;
- Samenvatting nabespreking met begeleider;
- Leerpunten ;
- Leerdoelen voor de volgende bijeenkomst (cumulatief).

Een **leerpunt** is iets dat de aios geleerd heeft tijdens de bijeenkomst; een **leerdoel** is iets dat men wil opzoeken, een volgende keer anders wil doen, of waar men speciaal op wil gaan letten.

Niet elk kopje hoeft elke keer behandeld te worden, behalve de leerpunten en leerdoelen.

Bijlage 5

Observatieformulier voor “gewone” werkgroep (niet KLO)

Naam docent:

Naam observator:

Datum:

Onderwijsonderdeel:

Vul het onderdeel “Voorbereiding door docent” in, en bespreek het ruim voor de bijeenkomst met de observator.

Voorbereiding door docent(aios):

Doel van de bijeenkomst (wat wil je de studenten vooral leren?)

Rationale voor de bijeenkomst

*Welke didactische werkvorm ga je gebruiken? Waarom heb je deze gekozen?
Waarom juist voor deze groep studenten en voor deze stof?*

Waren er bepaalde factoren/problemen waarmee je rekening moest houden bij het voorbereiden (bv. eerste keer dat je het geeft, leerpunten van eerdere keren)? Of zijn er te voorziene problemen waarop je zou kunnen anticiperen?

Wat wil je vooral oefenen tijdens deze bijeenkomst (didactisch gezien)?

Observatie (in te vullen door observator tijdens bijeenkomst)

Aanvang/opening

1. Is de docent even tevoren aanwezig? Zijn de studenten op tijd?

2. Zijn alle onderwijsvoorzieningen aanwezig, in goede staat en goed opgesteld en/of aangesloten (bord, stiften, flapover, eventueel pc met beamer)?

3. Hoe introduceert de docent zichzelf?

4. Hoe zorgt de docent dat hij/zij weet wie wie is?

5. Wat legt docent uit over doel en inhoud van de bijeenkomst? En over aansluiting eerdere studie-onderdelen?

6. Welke afspraken worden er gemaakt over de werkwijze (voorzitterschap, pauze bv.)?

7. Waar zitten de docent, de studenten (en de observator) (maak een schetsje)? Bevordert deze opstelling een leerzame interactie?

8. Hoe reageert de docent op laatkomers?

Observatie van het middenstuk van de bijeenkomst

1. Treedt er een student op als voorzitter?
2. Wat gebeurt er met beurten toekennen?
3. Hoe wordt het bord gebruikt?
4. Welke rol speelt de docent daarbij?
5. Zorgt de docent voor voldoende elaboratie / discussie¹?
6. Geeft de docent voldoende richting aan het leerproces in de groep?
7. Stimuleert de docent tot integratie van nieuwe kennis met bestaande kennis?
8. Nodigt de docent studenten voldoende uit tot persoonlijke verantwoording (niet voorlezen van andermans werk)?

-
- ¹ stimuleren van '**elaboratie**' (doordenken van het onderwerp: vragen naar verklaringen voor uitspraken, zoeken naar kennislacunes bij studenten)
 - **richting geven** aan het leerproces (aansturen op diepgang, afkappen van zijpaden en niet-relevante onderwerpen)
 - **integratie van kennis** bevorderen (relaties leggen met andere stof in het curriculum, zorgen dat studenten nieuwe informatie verbinden met hun eigen voorkennis)
 - **persoonlijke verantwoording** (studenten vragen naar hun bronnen van kennis, uitleg laten geven in eigen bewoordingen)

9. Is de docent voldoende inhoudelijk vertrouwd met de stof?

10. Hoe vind je de participatie van de studenten?

11. Zou je de neiging hebben om zelf als docent meer of minder in te grijpen? (Licht dit toe)

Afsluiting

1. Controleert de docent bij de afsluiting of de studenten alles hebben begrepen? Zo ja, op welke wijze?

2. Wordt de bijeenkomst afgesloten met een korte samenvatting? Zo ja, op welke wijze?

3. Houdt de docent een evaluatie over het proces?
Zo ja, in welke vorm?

4. Is aan de docent non-verbaal merkbaar dat de bijeenkomst wordt afgesloten? Zo ja, op welke wijze?

Ruimte voor algemene opmerkingen

Samenvattend

Verwerk in de samenvatting ook feedback op de vragen/afspraken uit het voorblad:

- doel docent over inhoud
- de gekozen didactische werkvorm
- de specifieke leerdoelen van de docent voor deze bijeenkomst, qua didactiek

1. Noteer zaken die je als observator goed vond gaan:

-

-

2. Noteer twee verbeterpunten:

-

-

Leerpunten van de docent(aios) (in te vullen na de nabespreking)

Waar was je zelf tevreden over?

Noem twee zaken die je geleerd hebt n.a.v deze bijeenkomst

1.

2.

Noem twee leerdoelen voor de volgende bijeenkomst, en beschrijf HOE je ze gaat bewerkstelligen.

1.

2.

Bijlage 4.

Samenvatting stappenplan onderwijsontwikkeling Huisartsopleiding Utrecht

1. Kaderen

Waarom: Aanleiding herziening of nieuw programma (nieuwe standaard?, onvrede docent/aios?)

Wie: beheer: O2-er + docent (is er docent en/of O2-er met affiniteit voor onderwerp?)

Wat: onderwerp (thema, KBA, competentie, eindtermen, visie opleiding, relevante aspecten, expertise/ expert docenten)

Wanneer: plaats curriculum CRU (elders zelfde onderwerp/soortgelijk, deadline planning)

2. Aansluiting

Welke Aios (is er voorkennis? Grote of kleine groep? Waar werken ze momenteel/belevingswereld? welke fase van opleiding?)

Welke Docent (vaste docent? Gast? HA of psycholoog? Affiniteit met het onderwijs?)

Situatie : ochtend of middag? Leermiddelen?

3. Leerdoelen (wat wil je bereiken)

Gedrag: wat moet aios kunnen

Inhoud: over welk onderwerp/gebied?

Voorwaarde: onder welke conditie moet het gedrag worden getoond?

Prestatie: minimumprestatie (bv tijdslimiet/type pt)

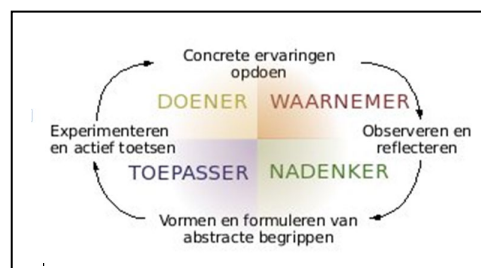
4. Inhoud

Welk leergedrag wil je oproepen?

wat is er al? Materiaal verzamelen: (O2 pagina, andere instituten, EBM, Experts: maak er gebruik van)

Leerstof ordenen: hoofdthema's subthema's

Opbouw OWP: zelfstudie, TKD, praktijk

5. Werkvormen : inhoud in passende vorm gieten afhankelijk van leergedrag dat je wil oproepen

Aansluiten op inhoud

Activerende werkvormen, blended learning

Ordenen bouwplan

6. Follow-up

Checklist: Samen met collega OWP doorlopen

Op ELO zetten+ Zelf OWP geven

Proces van het OWP maken evalueren

Feedback aios docenten, puntjes op I zetten

Up tot date blijven

